

Verktyg B: Att lyckas med upphandlingsprocessen

Syftet med verktyget

- Verktaget är en hjälp för att styra upphandlingsarbetet på ett sätt som ger största möjliga miljönytta.

Fördelar med verktyget

- Verktaget ger detaljerade rutiner som hjälpmedel för att på ett positivt sätt styra miljöpåverkan i den offentliga upphandlingen.
- Verktaget lyfter fram de rutiner som potentiellt har den största påverkan på miljön. Om man börjar med att få dessa rutiner på plats i de mest omfattande inköpen ser man snart nyttan med detta. Till att börja med föreslår vi att rutinerna används för t ex kontrakt över det aktuella EU tröskelvärdet (fr o m 20060131 uppgår detta till €137 000 for varor och tjänster i de länder som har infört det nya direktivet).

Hur kan man arbeta med verktyget?

- Verktaget hjälper till att fokusera på de delar av upphandlingsprocessen som har en väsentlig påverkan på miljö och ger störst resultat för inköpen. Verktaget ger också ett antal mallar som du kan använda direkt eller på ett lämpligt sätt införa i den egna tillämpningen. Dessa omfattar följande:
  - Miljöriskbedömning
  - Miljöenkät för leverantörer
  - Exempel på miljökrav i avtal
  - Exempel på miljökriterier som antagits i avtal
  - Rapport om verksamhetens miljöstatus
  - Mättnings- och utvärderingsprocesser och exempel på detta
- Verktaget redovisar ett antal rutiner som kan integreras i ett miljöledningssystem (MLS) eller annat ledningssystem men kan även användas separate. I tabellen nedan betyder Grön rutiner med den största miljönyttan och Röd rutiner med den lägsta.

Skede i upphandlingsprocessen	Möjlig miljö-påverkan	Detaljerad MLS rutin
1.0 Förberedelse inför upphandling		
1.1 Gör upp en lista över befintliga avtal inkl datum för avtalets utgång		Rutin 1.1. Upphandlingsförberedelse
2. Planeringsfas		
2.1 Definiera behov, behov av utvecklingsarbete/ämnesspecifikationer		Rutin 2.1. Planeringsfas – definiera behov
2.2 Studera och analysera marknaden		Rutin 2.2. Undersökning
2.3 Ta fram specifikationer för produkter och tjänster.		Rutin 2.3. Specifikationer
2.4 Val av ekonomiska och tekniska kriterier		Rutin 2.4. Val av kriterier

Skede i upphandlingsprocessen	Möjlig miljö-påverkan	Detaljerad MLS rutin
2.5 Ta fram avtalsvillkor		Rutin 2.5. Framtagande av avtalsvillkor
2.6 Leverantörsenkät		Procedure 2.6. Leverantörsenkät
2.7 Val av anbuds-förfarande		Ingen MLS rutin
2.8 Ta fram anbudshandling		Rutin 2.8. Framtagande av anbudshandling
2.9 Fastställa avtalsvillkor		Rutin 2.9. Fastställa avtalsvillkor
3. Upphandlingssteget		
3.1 Annonsering – kungörelse av upphandlingen.		Ingen MLS rutin
3.2 Öppen upphandling		Ingen MLS rutin
3.3 Selektiv upphandling		Ingen MLS rutin
3.4 Förhandlad upphandling		Ingen MLS rutin
4. Utvärdering		
4.1 Kompletterande frågor och svar		Ingen MLS rutin
4.2 Mottagande av anbud		Ingen MLS rutin
4.3 Kontroll av leverantörers kvalifikationer.		Rutin 4.3 Kontroll av leverantörers kvalifikationer.
4.4 Kontroll av leverantörers förmåga och möjlighet.		Rutin 4.4 Kontroll av leverantörers förmåga och möjlighet
4.5 Utvärdering av anbud		Ingen MLS rutin
5. Beslut		
5.1 Informera anbudsgivare		Ingen MLS rutin
5.2 Förslag till avtal		Rutin 5.2 Förslag till avtal
6. Genomförande och utvärdering		
6.1 Utvärdering av avtal		Rutin 6.1 Utvärdering av avtal
6.2 Kontinuerlig utvärdering av leverantörens prestanda och eventuell granskning av leverantör.		Rutin 6.2 Utvärdering av leverantörens prestanda
7. Utveckling i samverkan med leverantörer och leverantörsled		
7.1 Utveckla tjänster och leverantörer i samverkan		Rutin 7.1 Utveckla tjänster och leverantörer i samverkan
7.2 Utveckla leverantörsledets möjlighet i samverkan.		Rutin 7.2 Utveckla leverantörsledets möjligheter

Förenklat arbetssätt

Om du har begränsade resurser – försök att fokusera på nedanstående:

- Fokusera på planeringsstadiet – känn till behoven, tänk kreativt, håll nere mängden som behöver köpas in och försök definiera produkter eller tjänster som

har ett mindre ekologiskt fotavtryck än nuvarande produkter och tjänster. Detta är tillfället när man kan ha ett verkligt inflytande på och förbättring av produkter och tjänster. Ca 80 % av energin i upphandlingsarbetet skall läggas på denna del. (Rutin 2.1)

- När förnyelse eftersträvas, var säker på att marknaden är känd och arbeta med marknaden för att nå målet. (Rutin 2.2 och Rutin 7.2)
- Innan kungörelse av anbud är det viktigt att kontrollera att anbudshandlingarna hänger samman och tydligt visar vad som skall uppnås. Alltför ofta är de höga miljöambitionerna som uttrycks i policy eller enkäter/frågeformulär varken översatta i specifikationer eller har givits skälig viktning i anbudsutvärderingen – och de blir därför meningslösa. Använd framtagna avtalsvillkor för att bestämma grundreglerna för det miljöansvar som leverantören har (Rutin 2.5).
- När avtalspartnern är vald, kom ihåg att detta är bara början för avtalet. En samverkan under avtalsperioden med avtalspartnern för att utveckla tjänsten kan ge stora vinster (Rutin 7.1).
- Men glöm inte arbeta med övriga leverantörer med vilka avtal redan finns och uppmuntra dem att förbättra sin miljöprestanda (Rutin 7.2).

Om det finns ännu mindre tid:

- Använd de rutiner som har lyfts fram i tabellen för ett avtal om året Välj de varor eller tjänster där den största positiva miljöpåverkan kan erhållas. När en gång rutinerna har tagits fram kan de användas även för andra anbud.

Förenklat arbetssätt

- Man kan kanske uppleva att den egna organisationen är alltför liten för att utveckla noggranna rutiner, att nivån på värdet av upphandlingen är under EU:s tröskelvärde och att det inte verkar möjligt att genomföra alla de steg som kan leda till en mer miljöanpassad upphandling. Varför inte gå samman med andra kommuner som redan bedriver en miljöanpassad upphandling och genomföra upphandlingen tillsammans med dem.

Hur börjar man använda detta verktyg?

- Vi föreslår – gå först till kapitel 3.